

धार्मिक अभिलेख

(गताङ्कको बाँकी)

—शङ्करमान राजवंशी

समयानन्द तका —१ ध्यवा चोफंजा —१
समतभद्र तका —१ ध्यवा चोफंजा—१
दयानन्द तका —१ ध्यवा चोफंजा—१
तेजानन्द तका —१ ध्यवा चोफंजा—१
भाजुमुनि तका —१ ध्यवा चोफंजा—१
श्री हर्ष तका —१ ध्यवा चोफंजा—१
स्वहरगदि जुलो ॥

नेपालीमा अनुवाद

श्री ३ धर्मधातुलाई नमस्कार । ओंबज्रसत्वलाई नमस्कार । संवत् ८९० पौष वदि ५ मा बाजे गुणानन्दज्यूले किसिलाछित्वा र तलीयटखात्व टोलमा बस्ने ठ्याहा किसानीज्यापू जजमान सब एकोहिटीका लागि सेवा गरी बसेका थिए । कुनै दिन श्री बाजे गुणानन्द परमधान हुनुभएपछि परस्पर दाजुभाइहरूमा जेठा ज्ञानानन्द १ पूर्णानन्द १ लहपतिजु १ तीन जना भई सल्लाह गरी यी तीन जना भित्र बसे । यी तीन जनाको सल्लाहले यी ३ टोलका जजमानहरू सबैले अबदेखि बर्षबर्षमा पालोपालो गरी पूजा गरी चलाउने सल्लाह मिल्यो । आश्विन कृष्ण पितृपक्ष प्रतिपदादेखि टोलक्रमले पालो लिने विधिबंदेज गरी बंदेज बनाइयो । यस थिति बंदेजबमोजिम पहिले थकाली जेठा ज्ञानानन्द किसिलाछित्वा पूर्णानन्द नेतृत्वा लंपतिहन यटखात्वा टोलले बर्षदिनसम्म चलाउने । यस पछि क्रमैले पितृपक्ष प्रतिपदामा पालो बदली चलाउने । यसको साखी श्री चन्द्रसूर्य कुलदेवता । यसको पालना गरे सधैं शुभ होला, पालना नगरे पंचमहापातक लाग्ला ।

पालो लिई जजमान चलाउनुपर्ने पत्रमा सहि गर्ने बाजेहरू—

ज्येष्ठ ज्ञानानन्द गुभाजु — — — —१
पूर्णानन्द गुभाजु — — — —१
लहपतिजु — — — —१
इति शुभ मंगल होस् शुभ — — — —१

उप्रान्त पछि हामीले बंदेज बनाएको भए तापनि संवत् ८९० साल आश्विन कृष्ण पितृपक्ष प्रतिपदाको दिन यो पत्रमा लेखिएको हाम्रा बराजुहरूको थितिबंदेज किलाघल, नेट, यटखा तीन टोलका जजमानले पालोपालोसंग चलाई आइरहेकोमा अब हाम्रा बराजु पुर्खाका सन्तान बढ्दै आएकोले टोलका जजमान फेर्दै फेर्दै पूजा गर्न जाने थिति मिलाउनुपर्ने हुन आयो । यस कुरामा दाजुभाइ सबै बसी सल्लाह गरी अबदेखि यस पत्रमा लेखिएबमोजिम गरी एक एक वर्षसम्म पाठपूजा गर्न जाने हामी सबै दाजुभाइलाई यो सल्लाह मंजूर भयो ॥ यस थितिबमोजिम आफूसमा कंगडा गर्न पाइदैन, यो पालना गरेन भने पंचमहापातक लाग्ला भनेर पत्रमा सही गरियो ॥ ॥

ज्ञानानन्दको पुत्र चतुरानन्द;

चतुरानन्दका पुत्र हृदयानन्द, अमृतानन्द, तेजानन्द,

समयानन्दका भतिजा भाजुमुनि, प्रज्ञामुनि;

चतुरानन्दका साना भतिजा दयानन्द;

पूर्णानन्दका सन्तान विद्यानन्द;

लहपतिका सन्तान रत्नपति;

हृदयानन्द किलायको — — — —१

तेजानन्द ऐ — — — —१

अमृतानन्द	ऐ	—	—	—	—	—	१
समेधानन्द	ऐ	—	—	—	—	—	१
दयानन्द	ऐ	—	—	—	—	—	१
भाजुमुनि किलायकी	—	—	—	—	—	—	१
प्रज्ञामुनि किलायकी	—	—	—	—	—	—	१
बिद्यानन्द	—	—	—	—	—	—	१
रत्नपति	—	—	—	—	—	—	१

संवत् १२४ यो दस्तखत भएपछि गुठीयार सबै लेखिए-
बमोजिम भिन्न भई वर्ष दिनपछि छुट्टिनुपछि, छुट्टिई नबस्ने
गुठीयार बाहेक हुन्छन् । शुभ — — — — —

—०—

श्री बुडमती लोकेश्वरलाई नमस्कार ॥ आज शुभ
श्री इटुवहालका बज्राचार्य गुरुवाजे चतुरानन्द १ विद्यानन्द
१ रत्नपति १ वेसलका शाक्यभिक्षुक मन १ यति ४ जनाले
खेत रोपनी ११॥ श्री बुडमती लोकेश्वरलाई स्नान गराउना
निमित्त गूठी राखी यस खेतको बालीले वर्षको एक पटक
घाटैपिच्छे यसमा लेखिएबमोजिम गूठी चलाई खानू भनी
गूठी राखेको रहेछ । अब सो गूठी राखेको दानपत्र हराए-
कोले सदाकाल चन्द्रसूर्य रहुन्ज्याल श्री करुणामयको गूठी
चलाउनुपर्ने हुनाले दानपत्र कुनै नभए तापनि बाजेबराजुको
क्रीति थामी निम्नलिखित छोरानाति गुठियारहरूले गूठी
चलाउनानिमित्त सल्लाह गरेको दिन संवत् १५३ साल
माघ शुक्ल पंचमीका दिन यो पत्र बनाइयो । यो पत्रमा
लेखेबमोजिम हामी सब गुठियारहरूले चन्द्रसूर्य रहुन्ज्याल
सदाकाल श्री करुणामय बुडमती लोकेश्वरको घाटैपिच्छे
गूठी चलाई प्रार्थना गरी खानुपर्ने भयो । यसमा परस्पर
हामी गुठियारहरू ऋगडा गर्नु हुंदैन । यो कुरा पालन गरे
सदाकाल शुभ हुनेछ । पालन नगरे पंचमहापातक लाग्ला ॥
शुभ ॥

गूठीमा राखेको खेत

नसिढोकाखेत रोपनी ३॥ को धानमुरी साढेचार —४।१०
लखिलखेत रोपनी ३ को धानमुरी पांच —५ तेल ३ कुरवा
पलेमुखेत रोपनी १ को धानमुरी— १ दाउरा १ भारी
एदाखेत रोपनी १ को धान १ मुरी १६ पाथी— १।१६ नून १
खंदाखेत रोपनी २॥ को सरुवा चामल पाथी १२ तेल ४

गूठी चलाउनुपर्नेघाट

किलाज्या	जविलभोय
लसोगुठी	पेनुबिचा
ह्रां	बुसलभ
मालीछोयके	

यसमा लेखेबमोजिम घाटैपिच्छे किलाज्या र हिसाब
हेर्ने सभा गरी भोजन गर्नुपर्ने कुरवा भोजन भयो । अर्को
घाटमा पालो पर्ने महिने सेवा पूजा जोरजाम गर्ने । थका-
लीले पूजा गर्ने । कुरवा च्युराले भोजन राखी भोजन गर्ने
भयो ।

पत्रमा सही गर्ने गुठियारहरू

चैत्रे श्वरी समन्तभद्र किलागल
भाजुमुनी ताहाननी
तेजानन्द नेत
श्री हर्ष किलागल
धनचा थकु इटुवहाल
मनश्री भिक्षुक वेस

श्री ३ इष्टदेवता सहाय नमस्कार ॥ संवत् १२४ मा वदा-
पति लेखियो—

पूर्णानन्द मोहो ६ चोक फं ३
धनपति मोहो ६ चोक फं ३
दसजु मोहो ६ चोक फं ३
रत्नमनि मोहो ६ चोक फं ३
हेमन्त मोहो ६ चोक फं ३
चतुरानन्द मोहो ६ चोक फं ३
सिद्धिभद्र मोहो ६ चोक फं ३
मुनिभद्र मोहो ६ चोक फं ३
ज्ञानविधि मोहो ६ चोक फं ३
मानरसि मोहो ६ चोक फं ३

संवत् ८९५ मा उदापति लेखिएको पहिलेको लिनु

बांकी हिसाब—

थाकुसि मोहो ६ चोक फं ३
चक्रसि मोहो ६ चोक फं ३
धनजय मोहो ६ चोक फं ३ लिनु पर्ने
धमचसि मोहो ६ चोक फं ३ संवत् १२० को आफूले

चक्रसिलाई लेखाएको तर नदिएको
शुभ संवत् १८५ बैशाख शुदि १३ मा समन्तभद्र र
श्री हर्ष दुई जनाले पुरा तका ६ उपर गरे—

समयानन्द तका— १ ध्यवा चोफंजा १
समन्तभद्र तका— १ ध्यवा चोफंजा १
दयानन्द तका— १ ध्यवा चोफंजा १
तेजानन्द तका— १ ध्यवा चोफंजा १
भाजुमुनि तका— १ ध्यवा चोफंजा १
श्री हर्ष तका— १ ध्यवा चोफंजा १
स्वहर गदि भयो

—०—

टिप्पणी—

बौद्धधर्म नेपालमा धेरै प्राचीन कालदेखि कायम भई

आइरहेको धर्म हो । त्यस सम्प्रदायका देवमूर्ति तथा मन्दिर
चैत्यहरू नेपालमा प्रशस्त छन् । त्यसको संरक्षण तथा पूजा
आदि व्यवस्थाको लागि राजादेखि लिएर दुनियांसमेतले
गूठी राखिदिएको देखिन्छ । कतिपय गूठी आजसम्म चलेर
आइरहेका छन् । त्यस्ता गूठीको खर्च चलाउने एउटा आय-
स्रोत प्रायः जग्गाजमीननै देखिन्छन् । कतिपय नगद लगानी-
बाट पनि आयस्रोत चलेको हुन्छ । उक्त धार्मिक अभिलेख
धेरै पुरानो नभए तापनि धार्मिक व्यवस्थाको प्राचीन
परम्परा बुझ्न तिनबाट सहायता मिल्दछ । उक्त अभिलेखले
गूठीको व्यवस्था संबन्धी कतिपय कुरा प्रकाश पारेको छ ।